

Asia: VN/7747/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta laeiksi yleistukilain, kotoutumisen edistämisestä annetun lain sekä yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta

Yleistukilaki

Yleinen näkemyksenne työskentely- ja asumisaikavaatimuksen asettamisesta tavanomainen yleistuen saamisen edellytykseksi

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin:

Lähtökohtaisesti emme pidä työskentely- ja asumisajan perusteella erillisen etuuden asettamista kannatettavana. Ehdotettu uudistus lisää eriarvoisuutta ja on ongelmallinen yhdenvertaisuuden kannalta. Yleistuen tavoitteena on ollut sosiaaliturvan yksinkertaistaminen. Hallituksen esitys erillisestä alennetusta tukimuodosta vie järjestelmää päinvastaiseen suuntaan, joka monimutkaistaa kokonaisuutta ja lisää hallinnollista työtä kunnissa ja työllisyysalueilla ilman merkittävää lisäarvoa.

- **Tavanomaisen yleistuen saamisen edellytykseksi asetettaisiin vaatimus työttömyysturvalain mukaisen työssäoloehdon täyttämisestä. Näkemyksenne työskentelyvaatimuksesta**

-

- **Vaihtoehtoisesti tavanomaisen yleistuen edellytykset voisi täyttää kolmen vuoden asumisella Suomessa. Näkemyksenne asumisaikavaatimuksesta**

-

Yleinen näkemyksenne kielitaitoa koskevista poikkeuksista työskentely- ja asumisaikavaatimuksen soveltamiseen

Yleistukilakiin poikkeuksista säädetyn pykälän 11b sisällöt ovat esitetyn tukimuodon tavoitteiden kannalta rakenteellisesti ymmärrettäviä. Mahdollisten poikkeusten soveltaminen edellyttää kuitenkin työvoimaviranomaiselta yksityiskohtaista selvittämistä ja arviointia, mikä lisää merkittävästi hallinnollista työmäärää. Poikkeusten tulisi olla tarkkarajaisia, jotta niiden soveltaminen olisi selkeää ja yhdenmukaista.

Esityksen mukaan kotoutumistukea saavien määrä olisi vuositasolla noin 14 500 henkilöä. Näin laaja asiakasmäärä sisältää väistämättä hyvin erilaisia taustoja ja tilanteita, ja siten myös poikkeussäännösten soveltaminen tulee olemaan mittavaa. Hallinnollinen lisätyö ei muodostu yksittäisistä poikkeuksista, vaan poikkeusten kokonaisuudesta ja tulisi viemään merkittävästi resursseja työvoimaviranomaisten asiakastyöstä. Asiakasryhmän asiointi tapahtuu myös usein tulkin välityksellä, joka myös tarkoittaa merkittävää tulkkauskustannusten lisääntymistä. Kokonaisuutena uudet tukimuodot ja poikkeussäännösten arviointi muodostavat laajan muutoksen, joka kasvattaa henkilöstön osaamisvaatimuksia, lisää asiakasneuvonnan tarvetta ja edellyttää huomattavia panostuksia ohjeistukseen ja palveluprosessien kehittämiseen.

- **Työskentely- ja asumisaikavaatimusta ei sovellettaisi henkilöön, jonka äidinkieli on suomi, ruotsi tai saame. Näkemyksenne tästä poikkeuksesta**

-

- **Työskentely- ja asumisaikavaatimusta ei sovellettaisi henkilöön, joka on osoittanut riittävän suomen tai ruotsin taidon (Eurooppalaisen viitekehyksen mukainen B1.1 taso) kielen kahdella osa-alueella. Näkemyksenne tästä poikkeuksesta**

-

- **Esityksessä on arvioitu, että suurin osa osoittaisi kielitaitonsa kotoutumiskoulutuksesta saatavalla todistuksella. Lisäksi mahdollistettaisiin maksuton keskitason YKI-tutkinnon suorittaminen. Näkemyksenne kielitaidon osoittamisen tavoista**

-

- **Kielitadon osoittamisen tavat määritettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa. Näkemyksenne tätä koskevan asetuksen antovaltuuden antamisesta**

-

- **Työskentely- ja asumisaikavaatimusta ei sovellettaisi henkilöön, joka vamman tai muun vastaavan syyn takia voi osoittaa kielitaitoaan. Näkemyksenne tästä poikkeuksesta**

Työskentely- ja asumisaikavaatimukseen sisältyvää poikkeusta voidaan pitää perusteltuna tilanteissa, joissa henkilö ei vammaisuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi kykene osoittamaan kielitaitoaan. Tarvitaan kuitenkin selkeästi määritellyt kriteerit sekä yksiselitteinen vastuutaho, joka arvioi ja toteaa perusteena olevan vammaisuuden tai muun vastaavan syyn, jotta poikkeuksen soveltaminen olisi yhdenvertaista ja oikeusturvaa vahvistavaa. Tällainen arviointi ei kuulu työvoimaviranomaisen tehtäviin.

- **Esityksen toimeenpanoon liittyy sekä Kelan että työvoimaviranomaisen toimivaltaan kuuluvia asioita. Näkemyksenne toimeenpanoprosessin toimivuudesta**

-

Näkemyksenne yleistukilain 8 §:n mukaisen ulkomaalaista koskevan rajoituksen muuttamisesta tilapäisen suojelun oleskeluluvalla maassa olevien osalta

-

Kotoutumisen edistämisestä annettu laki

Näkemyksenne palveluun pääsemisen takuuajasta

Kuntaliitto katsoo, että ehdotettu 32 b § mukainen palveluun pääsyn takuu aika ei ole tarkoituksenmukainen, sillä se lisää työllisyysalueisiin kohdistuvaa sääntelyä. Työllisyysalueilla on jo nykyisellään vahvat kannustimet ja tavoitella ohjata kotoutuja-asiakkaita tarkoituksenmukaisiin palveluihin ilman erikseen säänneltyä takuu aikaa.

Samanaikaisesti, kun työllisyysalueille esitetään uusia kotoutuja-asiakkaisiin kohdistuvia velvoitteita, kotoutumisen rahoitukseen kohdistetaan leikkauksia. Velvoitteiden lisääminen ja samanaikaisesti resurssien vähentäminen on ristiriitaista ja tällaisessa tilanteessa takuu ajan säätäminen ei ole millään tavalla perusteltua.

Näkemyksenne takuu ajan kuluessa tarjottavista palveluista

Ehdotettu palveluluettelo takuu ajan kuluessa tarjottavista palveluista on sinänsä laaja ja kattaa monipuolisesti työllistymistä ja kielitaitoa edistäviä palveluita. Emme kuitenkaan pidä tarpeellisena määritellä laissa erikseen, mitä palveluja työvoimaviranomaisen tulisi kotoutuja-asiakkaille takuu ajan kuluessa tarjota. Keskeistä on asiakkaan yksilöllinen palveluntarve. Takuu ajan täyttäminen ei saisi muodostua asiakkaan palveluita ohjaavaksi tekijäksi todellisen tarpeen sijasta.

Näkemyksenne takuu ajan toteutumisen valvonnasta

-

Laki yleisistä kielitutkinnoista

Näkemyksenne maksuttoman keskitason YKI-tutkinnon suorittamisen mahdollistamisesta

-

Esityksen vaikutukset ja perustelut

Näkemyksenne esityksen vaikutuksista kotoutumisen kannusteisiin

Työssäolo- ja asumisaikavaatimus asettavat hiljattain maahan muuttaneet, kotimaista kieltä riittämättömästi osaavat ja työssäoloa vielä täyttämättömät henkilöt eriarvoiseen asemaan, jota ei voi nähdä kotoutumiseen kannustavana tekijänä. Lisäksi etuuden alentaminen voi lisätä taloudellista epävarmuutta ja kuten esityksessä todetaan ei tällä hallituksen esityksellä arvioida olevan merkittäviä työllisyysvaikutuksia. Kokonaisuutena tarkastellen ehdotetut uudistukset eivät luo kotoutumista edistäviä olosuhteita, vaan voivat käytännössä heikentää edellytyksiä kiinnittyä suomalaiseen yhteiskuntaan.

Näkemyksenne esityksen taloudellisista vaikutuksista

-

Näkemyksenne esityksen muista vaikutuksista

-

Näkemyksenne esityksen suhteesta perustuslakiin sekä EU-lainsäädännön ja muiden kansainvälisten velvoitteiden vaatimuksiin

-

Voimaantulo

Näkemyksenne esityksen voimaantulosta

-

Kotoutumistuki ja palveluun pääsemisen takuu aika koskisivat tilanteita, joissa henkilö muuttaa Suomeen ehdotetun lain tultua voimaan. Näkemyksenne tästä siirtymäsäännöksestä

-

Muuta lausuttavaa esityksestä

Muuta lausuttavaa esityksestä.

-

Lehtimaa Maija
Suomen Kuntaliitto ry